

Vokietijoje labai trūko gyvosios jėgos, todėl į kariuomenę pradėta imti ir *Hitlerjugendo* paauglius, tokius kaip šie du jaunuoliai. Labai dažnai jie nenusileisdavo narsumu ir drąsa kovų užgrūdintiems veteranams, su kuriais kovėsi petys į petį.

Antras skyrius

NUO VYSLOS IKI ODERIO

1-ojo Ukrainos fronto artilerija paleido pirmą užtveriamosios ugnies bangą sausio 12 d. 5.00 val. ryte. Prasidėjęs nuo plataus placdarmo prie Sandomiero, Konevo veržimasis Breslau link buvo stebėtinai sėkmingas. Vokiečių priešakinės linijos, spaudžiamos visu frontu puolančių pėstininkų (puolimas prasidėjo mūsų be sovietams būdingos prieš tokias operacijas žvalgybos), pakriko.

Antroji užtveriamosios ugnies banga, kilusi 10.00 val., nušlavė 4-osios tankų armijos vadavietę, beveik pusę jos artilerijos pabūklų ir ketvirtadalį joje buvusių žmonių, o likę gyvi spruko apimti panikos. Vakarėjant 1-asis Ukrainos frontas išplėšė 19 km gylio žaidžą armijų grupės „A“ užimamos linijos 40 km pločio atkarpoje. Į šią spragą buvo pasiūsti 4-osios gvardijos tankų armijos „T-34“.

Atremti šią šarvuotosios technikos ataką telkėsi XXIV tankų korpuso 16-oji ir 17-oji tankų divizijos – grėsminga 350 tankų jėga. Supančiotą trumparegiško įsakymo iš Berlyno telkti pajėgas prie Kielco generolą Nehringą, XXIV tankų korpuso vadą, užklupo veržliai puolančios sovietų šarvuotosios pajėgos. Per kelias dienas trukusias padrikas kautynes prie Lisovo kaimo ir paties Kielco iš grėsmingos XXIV tankų korpuso galios liko tik šešėlis, o Kielcas, kuriame įsitvirtino Konevo dešinysis sparnas, buvo prarastas.

Į pietus nuo 4-osios tankų armijos linijos buvęs XLVIII tankų korpusas, kurio sudėtyje nebuvo net vienos pilnos tankų divizijos, baigiantis sausio 13 dienai buvo visiškai išblaškytas, kai sovietai persikėlė per Nidos upę pakeliui į Krokuvą. Į šiaurę nuo šios linijos XLII korpusas patyrė krachą ir galiausiai susijungė su į vakarus besitraukiančiais XLVIII tankų korpuso likučiais, drauge tapdami darinio, kuris buvo pavadintas Nehringo „klaidžiojančiu katilu“, dalimi.

Krokovos išlaisvinimas ir veržlus Konevo armijos puolimas Maskvai buvo netikėtumas, o vokiečiams – tikras siaubas. Stalinas ir „Stavka“ sureagavo išskeldami naujus tikslus 1-ajam Ukrainos frontui. Tai buvo Breslau, miestas prie Oderio upės, ir Aukštutinė Silezija, Reicho antroji pati našiausia pramonės sritis po Rūro. Šis tikslas buvo toks svarbus, jog Stalinas jį praminė „auksiniu“. Kitur sovietai, atsižvelgę į pastarąsias pergales, taip pat iš naujo įvertino užduotis, iškeltas frontų vadams.

Sausio 14 d. Žukovo vadovaujamas 1-asis Baltarusijos frontas atakavo iš Magnuševo placdarmo turėdamas dvigubą tikslą – užimti Lodzę ir Poznanę. Trys pėstininkų armijos puolė iš karto po trumpo, tačiau smarkaus bombardavimo ir pralaužė vokiečių fronto liniją, tuo leisdamos

„Dovana Hitleriui!“

2-osios gvardijos tankų armijai panaudoti šarvuotąją techniką anksčiau, nei buvo numatyta. Iki 18.00 val. sovietams pavyko 48 km įsiskverbti į vokiečių užnugarį.

Kitą dieną prasidėjo pralaužiamasis puolimas iš Žukovo mažesnio placdarmo prie Pulavų, kuris taip pat susiklostė sėkmingai. Dėl smarkaus snygio ir rūko nė vieno šių antpuolių neparėmė aviacija. Prastai suderintos vokiečių kontratakos, nors ir daug staigesnės nei išpuoliai prieš Konevą, sudarė tik laikinas kliūtis galingai sovietų armijos bangai.

1-asis Baltarusijos frontas puolė taip pat veržliai kaip ir Konevo, ir 1-asis Ukrainos frontai, ir vokiečiai tiesiog prarado bet kokias galimybes įsitvirtinti palei šio regiono upes. Sovietai pasinaudojo užšalusiais vandens telkiniais kaip keliais, o jų inžinieriai tiesė tiltus, galėjusius atlaikyti sunkiasvorę šarvuotąją techniką. Išminuotojų grupės ir tiltų statymo brigados suteikė gyvybiškai svarbią paramą, leidusią palaikyti aukštą puolimo tempą, o vokiečių situacija prastėjo ir kas valandą darėsi vis chaotiškesnė. Tiesą sakant, susiklosčiusią padėtį buvo galima pavadinti „kiekvienas už save, o kiti tesižino“.

1-ojo Baltarusijos fronto 1-oji gvardijos tankų armija, kuriai įkandin sekė Čiukovo 8-osios gvardijos armijos pėstininkai, energingai brovėsi Lodzės link, antro pagal dydį Lenkijos miesto, kuris buvo išvaduotas po simboliško pasipriešinimo sausio 19 d. Tačiau Poznanė, gyvybiškai svarbus kelių ir geležinkelio tinklo mazgas, buvo visiškai kitokia problema, nes miestą gynė gausios ir gerai įsitvirtinusios pajėgos. Gvardijos tankistai Poznanę aplenkė, ją paimti teko Čiukovo vadovaujamiems pėstininkams, kurie savo pirmąją ataką surengė sausio 26-ąją.

Tačiau prie Baltijos jūros, kur Černechovskio vadovaujamas 3-iasis Baltarusijos frontas sausio 13 d. pradėjo puolimą Rytų Prūsijoje Karaliaučiaus kryptimi, reikalai klostėsi ne taip sklandžiai. Vokiečiai puikiai išnaudojo pelkėtos ir miškingos vietovės privalumus, taip pat jiems padėjo senos fortifikacijos, pastatytos dar iki 1914 m., o vėliau išplėtos ir patobulintos. Nuožmūs mūšiai šioje srityje, kurią narsiai gynė iš vietinių gyventojų sudaryti *Volkssturmo* šauktinių pulkai ir reguliariosios pajėgos, truko beveik visą sausį, tačiau sausio 27 dieną rajonas su Karaliaučiumi centre atsidūrė apgultyje.

Rokosovskio 2-asis Baltarusijos frontas vykdė dvi užduotis: pirma, jis turėjo paremti Černiachovskio puolimą Rytų Prūsijoje, o antra, apsaugoti Žukovo vadovaujamo fronto šiaurinį sparną. Puolimas prasidėjo sausio 14 d. ir per penkias dienas Rokosovskis, pralaužęs vokiečių gynybą, įsiveržė 65 km gilyn į priešų teritoriją, iš kurios Rytų Prūsijos paribys jau buvo ranka pasiekiamas. Tačiau Rokosovskio pajėgoms buvo pavesta atlikti dar vieną užduotį. 5-ajai gvardijos tankų armijai buvo įsakyta brautis Baltijos jūros pakrantės link ir pasiekti Eblingą, miestą prie Vyslos žiočių. Šiuo ambicingu planu buvo ketinama atkirsti armijų grupę „Centras“ nuo likusios Vokietijos. Žygis jūros link prasidėjo sausio 23-ąją.

Konevo tankų veržimasis taip pat buvo sėkmingas. Jiems pavyko išstumti Vokietijos 18-ąją armiją iš Silezijos pramoninio rajono, kuris buvo paimtas su minimaliais žmonių ir gamybinių pajėgumų nuostoliais – tai buvo skaudus smūgis Vokietijos karo pramonei. Kol Vokietijos pajėgos buvo genamos iki Oderio, sovietai įkūrė placdarmus prie Šteinau ir Olavos, atitinkamai į šiaurę ir pietus nuo Breslau. Tačiau pats Breslau kartu su savo kelių ir geležinkelių mazgais vis dar buvo vokiečių rankose.

Vasario 2 d. „Stavka“ įsakė sustabdyti puolimą, kad armija pasipildytų atsargas, kariai ir technika atsikvėptų, kad teritorija būtų apvalyta nuo vokiečių atsilikusių dalinių ir kad būtų atkurta tvarka sovietų užnugaryje. Berlyno, kuris dabar buvo vos už 150 km nuo Raudonosios armijos dalinių, šturmas buvo atidėtas. Tačiau kol sovietai ilsėjosi, kaupė jėgas ir persigrupavo, tą patį atliko ir išvargę Guderiano pajėgų likučiai.

1939 m. gamybos 76 mm kalibro divizijos pabūklas ruošiamas ugnimi paremti sausio 12 d. numatytą svarbiausią Konevo pėstininkų puolimą. Raudonosios armijos artilerija buvo galingas, lankstaus reagavimo įrankis, gerai aprūpintas patikimais tokio tipo pabūklais.

Apsirengę žieminiiais maskuojamaisiais kostiumais, sovietų pėstininkai eina į ataką. Antrasis Konevo vadovaujamų pėstininkų puolimas vyko 150 m pločio artilerijos neapšaudomais koridoriais, turėjusiais užtikrinti šturmo grupėms greitą prieigą prie vokiečių pozicijų.

Šiurpi karo Rytų fronte realybė: verždamiesi gilyn į Vokietijos taktinės gynybos zoną, 1-ojo Ukrainos fronto kariai visur matė aiškius sovietų artilerijos sėkmės ir „fricų“ gynybinės taktikos žlugimo įrodymus.

Vos įžiūrimi tarp medžių vokiečių savaeigiai artilerijos pabūklai atsargiai juda užimti šaudymo pozicijų per Kielco operaciją. Į šį kovos rajoną dvi vokiečių tankų divizijos permetė daugiau kaip 300 kovos mašinų. Tačiau tinkamai nesuderinusios savo veiksmų, jos patyrė milžiniškų nuostolių, taip pat prarado ir vieną tankų „Tiger“ batalioną, kuris buvo sunaikintas, kai sustojo pasipildyti degalų.

Šie sovietų kariai rengiasi paremti ugnimi pėstininkų ataką 1943-ųjų gamybos 82 mm minosvaidžiu. Tokie artimosios paramos ugnimi ginklai buvo plačiai naudojami per sovietų puolamąsias operacijas. Miškingose vietovėse jais būdavo specialiai šaudoma į medžių šakas, kad nuo jų atskilusios atplaišos it koks šrapnelis sužalotų priedangos neturinčius priešo pėstininkus.

Sausio 15 d. Žukovo 2-osios gvardijos tankų armijos tankai „T-34/85“, lydimi pėstininkų, veržiasi per vokiečių gynybos linijoje pramuštą spragą. Kairėje esanti kovos mašina buvo išvesta iš rikiuotės. Prie jos šono pritvirtintas papildomas degalų bakas (tokių bakus tada turėdavo dauguma tankų). Iš purvu apsvėlusių ratų galima spręsti, kokiose klampynėse vykdavo mūšiai.

Ginkluoti kulkosvaidžiu „MG-34“ Vokietijos kariai ruošiasi atremti sovietų armijos pėstininkų ataką. Apie atšiaurias oro sąlygas galima spręsti iš sniego sankaupų ant karių ekipuotės. Nors „MG-34“ – labai patikimas ginklas, pasitaikydavo, kad dėl nepalankių oro sąlygų jis taip pat užsikirsdavo. Tokios kulkosvaidininkų grupės ugnimi dengdavo atsitraukiančius kovos draugus.

Kartais sovietų tankų daliniams reikalai susiklostydavo ne itin sklandžiai. Šioje nuotraukoje vokiečių karys gėrisi savo rankų darbu – taiklaus šūvio, paleisto iš prieštankinio granatsvaidžio „Panzerfaust“, rezultatu. Jo auka – sovietų sunkusis tankas „KV-1“ (ankstyvoji versija). Nors techninėmis charakteristikomis „KV-1“ neprilygo daugeliui modernesnių to metų tankų, jis buvo eksploatuojamas iki pat karo pabaigos.